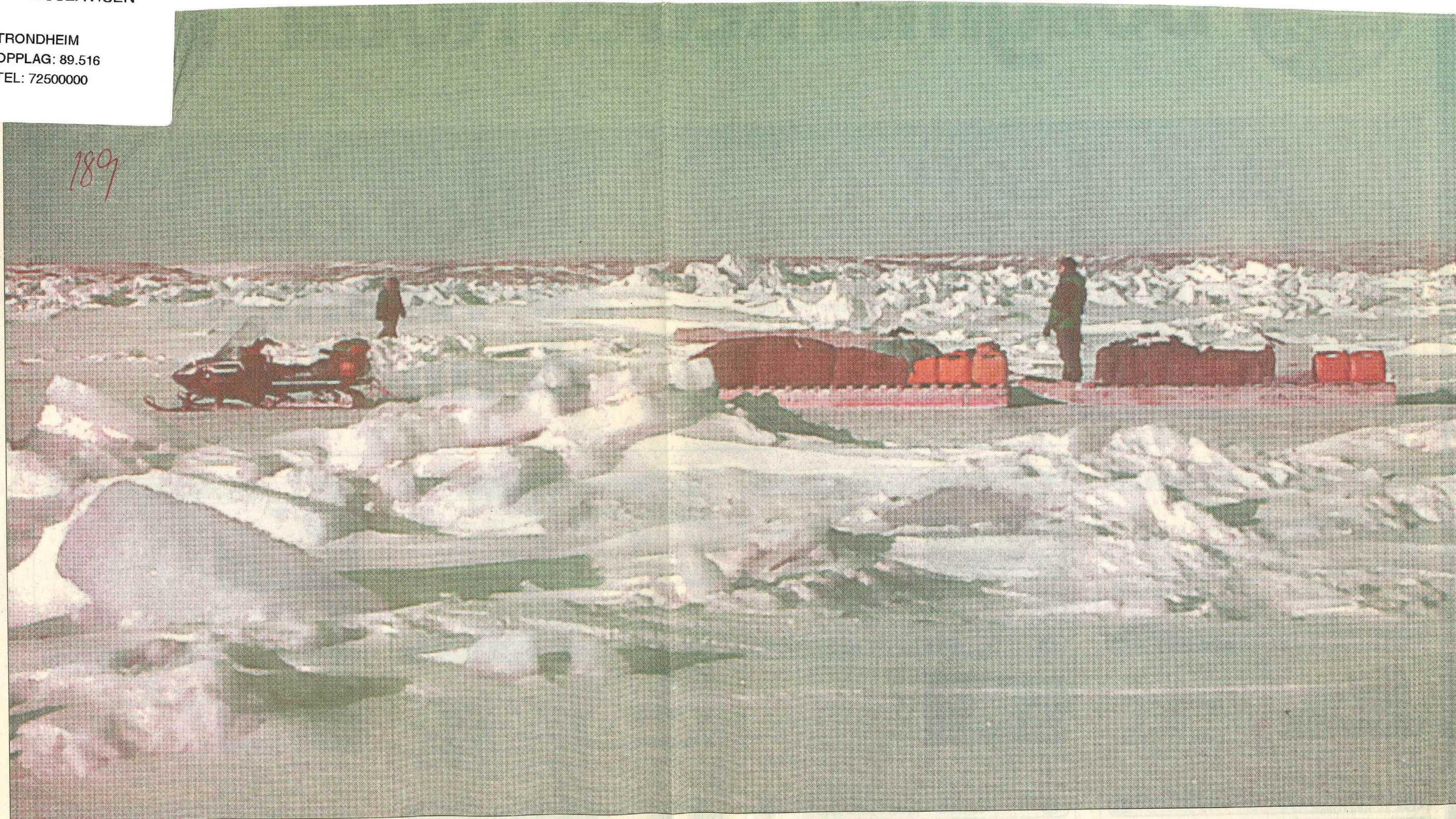

04.11.95

ADRESSEAVISEN

TRONDHEIM
OPPLAG: 89.516
TEL: 72500000

PÅ EKSPEDISJON: På ekspedisjoner i polar-områdene har Asbjørn Aastrøm sanket materiale til Otto-Sverdrup-biografien. Her fra Grønland i fjor. Foto: ASBJØRN AASTRØM

Det ukjente drama i ishavet

Steinkjer-manns forskertrang kaster nytt lys over pol-legende

SIMEN SÆTRE

Året var 1920. 66 år gamle Otto Sverdrup ble tilkalt til Karahavet, og gjennomførte en legendarisk redningsaksjon for «Dødsseileren» Solovej. Det var midt under broggerkrigen, og bolsjevikene krevde passasjerene - deriblant en Tsar-general - utlevert. Men Otto Sverdrup sa nei.

PPOLAR-forskeren var urokkelig. Midt under borgerkrigen talte han

bolsjevikene imot, og på grunn av sitt navn og sin internasjonale storhet ble hans mening respektert. - Jeg har reddet 87 passasjerer, og samtlige av dem skal være med meg tilbake til Norge, sa Otto Sverdrup til den russiske delegasjonen. Og slik ble det.

Finner ukjente sider

Steinkjermannen Asbjørn Aastrøms engasjement for polfareren er grenseløst.

Etter at han for fire år siden lå døden nær med kreft, har han viet sitt liv til å gi sambygningen Otto Sverdrup den oppmerksomhet han mener han fortjener.

Gjennom ekspedisjoner til Grønland, Arkangelsk, Sibir og Nordpolen, har han avdekket nye og fascinerende sider ved den «glemte polarhelten».

Den tidligere ukjente historien fra Karahavet som vi her presenterer, kom han over i russiske arkiver.

Aastrøms utrettelige arbeid for å bringe polfareren frem i lyset er i ferd med å bære frukter for alvor.

Til jul 1996 kommer den første virkelige Sverdrup-biografien, en eksklusiv og fyldig sak med skinninnbinding, ført i pennen av Aftenposten-journalist Per Egil Hegge.

Kulturdepartementet har gitt positive signaler om et Otto Sverdrup-år i 1998.

Dokumentar-filmen om den andre Fram-ekspedisjonen Sverdrup skal lanseres i 97.

Det sysles med den eventyrlige tanken å arrangere en jubileumsseilas i ruta til den første Fram-ekspedisjonen, fra Vadsø gjennom Karahavet, langs Tajmyrhalvøya, ut til de Nysibirske øyer, via Franz Josefs

AVDEKKER UKJENTE SIDER: I Polfareren Otto Sverdrups fotspor har Asbjørn Aastrøm fra Steinkjer avdekket ukjente sider og nye episoder rundt sambygningen. Nå blir det bok om Sverdrup.

Foto: SIMEN SÆTRE

land og tilbake til Norge.

Men la oss først gå tilbake til 1920. På slutten av høsten 1919 er «Solovej Bau-doirowitsch» på vei fra Arkangelsk til Murmansk. Båten, utstyrt med

reinsdyrslast, får motorhavari, og driver med drivis og strømninger, fullstendig uten styring. På

mirakuløst vis unngår den å bli drevet i land og knust mot Novaja Semljas bredder men fortsetter den hårreisende ferden ut i det iskalde Karahavet.

Den får navnet «Dødsseileren». De 87 passasjerene om bord blir nærmest oppgitt å berge. Så henvender russerne seg til den norske

regjeringen om hjelp, som igjen henvender seg til Otto Sverdrup, som har kunnskaper om området som ingen andre.

Sverdrup er da en 66 år gammel mann, men sier «hvis noen trenger min hjelp, får vi se hva vi kan gjøre». Han drar over til England og henter en is-

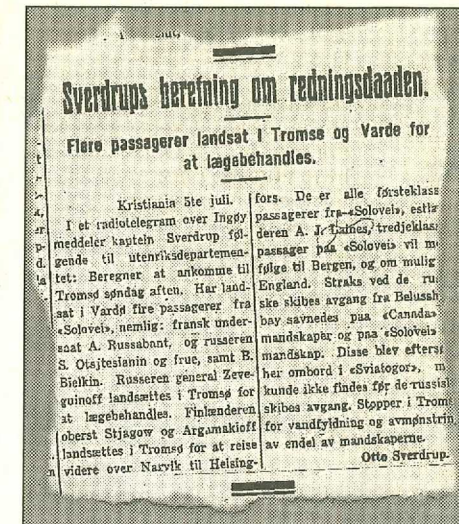
bryter, som får navnet Svigator og setter i vei i slutten av april 1920. Dette er kjent. Men på «Dødsseileren» finnes personer av svært stor interesse for bolsjevikene som på den tiden kontrollerer det meste av Russland.

Flere utledninger er med, blant annet en Tsar-general ved navn Zeveguinoff. Med mål i å få tak i denne og andre viktige personer, legger en is skjærer kalt «Canada», (en båt med skarp baug) ut mot «Solovej», utsendt av den bolsjeviske regjering.

Denne båten når fram dagen etter at Sverdrup-ekspedisjonen har berget de 87 passasjerene.

En skarp anmodning kommer fra russerne, de ønsker Tsar-generalen og flere av de andre passasjerene utlevert.

Sverdrup lukter lunta. Og der ute på havet, gir han en

BERETNING OM REDNINGS-DÅDEN:

Her er Otto Sverdrups beretning om redningsdaaden i Karahavet, gjengitt i Adresseavisen 7.juli 1920. Alle detaljer kom ikke fram her. Enkelte forble ukjente.

melding så klar at den ikke kan misoppfattes:

«Jeg har reddet disse menneskene. Samtlige av dem skal jeg ha med hjem til Norge.»

Unik posisjon

- Det indikerer hvilken posisjon Otto Sverdrup hadde fått. Hadde han vært noen hvemsomhelst, hadde russerne enkelt og greit gått ombord og tatt dem de ville. Men mot en storhet som Sverdrup var på den tiden, snudde de med uforrettet sak, sier Asbjørn Aastrøm.

Episoden kom aldri helt for dagen. Når Sverdrup-biografien etter planen skal være klar i 1996, vil den være med å kaste nytt lys over Otto Sverdrups storhet.

- Sverdrup snakket ikke så stort om sine gjerninger. Han holdt mange ting for seg selv, og for forskerne

og historikerne er det mange hull i kunnskapen om han. Alle oppmerksomhet rundt de store polfarerne er i ettertid blitt knyttet til Fridtjof Nansen og Roald Amundsen, sier Asbjørn Aastrøm.

- Otto Sverdrup hadde et usedvanlig dårlig talent for personlig PR. Det bød ham imot å stikke seg frem. Det samme kan man neppe si om Nansen og Amundsen, sier Per Egil Hegge, som lover at flere ukjente sider dukker frem når bokprosjektet er ferdig neste år.

En av de mere kuriøse sidene røpes av Asbjørn Aastrøm:

I letingen etter spor fra den gamle polarhelten, dukket en huskelapp fra en av ekspedisjonene opp. Hva som stod øverst på lista var verken polareffekter eller forskningsutstyr.

Bartevoks, derimot...

Otto Sverdrup-biografi

Otto Sverdrups liv fra vugge til grav skal samles mellom to permer. Asbjørn Aastrøm samarbeider med Aftenpostens mangeårige journalist Per Egil Hegge om denne boken, som etter planen skal være ferdig

til jul 1996 - hundre år etter at Otto Sverdrup kom hjem med Fram fra den første polferden. Boken skal utgis på Stejnens forlag, og være i samme serien som en tidligere bok om Thor Heyerdahl.

Otto Sverdrup-år

Kulturdepartementet har bestemt at 1998 skal bli et Otto Sverdrup-år. Året skal bringe Otto Sverdrups polarhistoriske tid. Asbjørn Aastrøm tenker seg i den forbindelse å dra rundt norgeskysten med Jekta

Pauline med historiske bilder og gjenstander, og invitere folk ombord i båten, som et mobilt museum. De tenker seg også å ha med hunder, sleder, telt og utstyr, slik at folk virkelig får føle polarstemningen.

Film om Fram-ekspedisjon

Dokumentar-filmen om den andre Fram-ekspedisjonen er under arbeid. Filmen skal være ferdig til 1000-årsjubileum i Trondheim. Berge film og TV-produksjoner i Molde står

bak filmen, som vil handle om den andre Fram-ekspedisjonen, som oppdaget helt ukjent land, like stort som Norge sør for Trondheimsfjorden.

Jubileums-ekspedisjon?

Asbjørn Aastrøm er i disse dager i full gang med kartlegge mulighetene for en ny ekspedisjon, i anledning 100-årsjubileet for den første Fram-ekspedisjonen. Hvis alt går i orden, blir

ruta Vadsø - Karahavet - Tajmyrhalvøya - De Nysibirske øyer - Franz Josefs land, og tilbake til Norge. - En eventyrlig tanke, sier Aastrøm, som ser turen for seg neste sommer.